ŽIVKO JELIČIĆ
1920. – 1995.

ZAGREB, 2000.

HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI
SPOMENICA PREMINULIM AKADEMICIMA – SVEZAK 94

HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI
SPOMENICA PREMINULIM AKADEMICIMA – SVEZAK 94

ISBN 953-154-461-1 ISSN 1330-0865

Uredio
Dr. sc. Tomislav Sabljak
član suradnik HAZU

RAZRED ZA KNJIŽEVNOST

ŽIVKO JELIČIĆ
1920. – 1995.

ZAGREB, 2000.

Nicolae Iorga

SPOMENICA
posvećena preminulom akademiku Živku Jeličiću,
redovitom članu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti
u Zagrebu

Split, 7. srpnja 1920. – 23. veljače 1995., Split

ISPRAĆAJ

posmrtnih ostataka, 27. veljače 1995. u Splitu, na groblju Lovrinac
O Živku Jeličiću govorio je akademik Rafo Bogišić

KOMEMORACIJA

je održana 1. prosinca 1998.
u palači Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti
na Zrinskom trgu 11

O preminulom akademiku govorili su
akademik Dubravko Jelčić i
član suradnik Tomislav Sabljak.
Izabrane stranice iz djela Živka Jeličića govorio je
dramski umjetnik Zlatko Crnković

Bibliografija izdanja djela Živka Jeličića

Rafo Bogišić

SJEĆANJE NA HUMANISTA I PRIJATELJA*

Tužni skupe, dragi Splićani, gospođe i gospodo,

Može nam se pričiniti da je ovo poslijepodne i ovaj dan i sve oko nas: nebo, more, zemlja i brda isto kao i jučer, dobro poznato u ovom našemu mediteranskom, dalmatinskom, kasnom zimskom i ranom proljetnom ugođaju. Sve je zaista naizgled obično i jednostavno. Pa ipak nije tako. I ovaj nas put oko vara, pruža nam površni dojam sasvim drukčije stvarnosti. Oni koji znaju zašto smo se danas ovdje okupili, isto tako dobro znaju da ovdje danas ništa nije obično, jednostavno i ništa nije poznato. Sve što se danas ovdje događa i ono što danas doživljavaju Split i cijela Hrvatska sasvim je iznimno, to je nešto što se događa veoma rijetko: napustio nas je neobičan čovjek, odlazi duh koji je živio izvan uobičajenih kategorija. Tužan je danas grad Split i njegovi građani, tužna je domovina Hrvatska, tužna je hrvatska kultura i književnost, tužna je i Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti u ime koje zborim danas ovdje pred vama, pored čovjeka što odlazi. Govorim to u tužnim trenucima rastanka i znajući da su vrednote koje je Živko Jeličić posjedovao i očitovao daleko iznad svih formalnih kategorija, u dubini i korijenu i u samoj biti onih književno-znanstvenih relacija i kvaliteta što književni i znanstveni život i stvarnost hrane, opravdavaju i osmišljuju.

Oni koji su Živka Jeličića dobro poznavali znaju veoma dobro koje su bile razine i koji su bili korijeni na kojima je taj čovjek izrastao i dizao se i koje su bile grane stabla njegova trajanja i djelovanja, a koje su ga iskazivale i svijetu ukazivale. Korijeni i grane sigurne i čvrste i apsolutno određene egzistencije Živka Jeličića bile su one koje su inače u povijesti zapadnoeuropsko-mediteranskog kruga u kojemu trajemo, dobro poznate, a koje su se kristalizirale i u svojoj naravi i punini očitovale u vremenima humanizma kao pokreta, ali u prvom redu humanizma kao programa djelovanja, kao koncepta i principa u odnosu prema životu i ljudima. U tom pogledu moglo bi se točno i jednostavno reći: imali smo u svojoj sredini književnika i uglednog kulturno-književnog djelatnika koji je

* Riječ nad otvorenim grobom Živka Jeličića u Splitu, na groblju Lovrinac, 27. veljače 1995.

cijeli svoj život proveo u pisanju i zajedno s tim u borbi za ostvarenje velikih ideala humanizma.

Iskazana ovdje ta istina mogla bi biti dovoljna, ali kao i mnoge druge riječima oblikovane istine tijekom stoljeća i vremena traže i uvijek iznova u vremenima koja nailaze pronalaze nove izvore i oblike vlastite istine. Zato utvrditi da je punih trideset godina bio uglednim književnim članom najveće hrvatske književno znanstvene institucije bila bi samo formalna kružnica jedne cjeline, cjeline svijeta duha i vrline, svijeta humanitatis et virtutis. S obzirom na tu cjelinu teško je naći primjer koji bi u pogledu humanističkog djelovanja bio u onoj sferi u kojoj je uzorkom i uzorom bio splitski i hrvatski humanist Živko Jeličić.

Na tom svom putu dosljedno je slijedio dvije dobro poznate staze svijeta o kojemu je riječ: književnog djelovanja i rada na društvenoj afirmaciji književnog, znanstvenog i općenito kulturnog života. Dakako, i jedan i drugi put, da bi humanistički koncept bio čist i funkcionalan, a on je u slučaju Živka Jeličića to bio u potpunosti, pretpostavlja i svestrano čistu osobnu razinu nastupa. Ugledati te tri sasvim osobite razine ili relacije – književnu, kulturno-prosvjetnu i osobnu – znači ugledati egzistenciju jednog splitskog i hrvatskog književnika i čovjeka u njezinu totalitetu.

Književna djela, kulturno djelovanje i osobna etička kvaliteta bili su i ostaju u osobi, u djelu i djelovanju Živka Jeličića njegova duboka duhovna intimnost i stvarni impuls humanističkog ostvarenja. Iz te ponesene društveno-djelotvorne okrenutosti prema snazi riječi proizlazila je i Jeličićeva okrenutost prema prošlosti, preokupacija sadašnjošću i zabrinutost za budućnost. Ova humanistička, načelna i praktična vertikala hrvatskoga kulturnog trajanja koju je Živko Jeličić tako jasno i plodonosno uočio i skretao prema novim putovima ostvarenja bila je motiv, pokretač i agens njegove uporne, duge, nepokolebljive, zapravo stalne borbe za ideal humanizma kojim je bio obasjan i koji ga je vodio. To svjetlo, ta pozitivna nada, dapače sigurnost u djelotvornost kulturnog čina bili su mu životna opsesija. Instinktivno vođen i određen vlastitom etičkom čistoćom, siguran u moć vizije koju je imao, redovito nije postavljao pitanje o mogućnostima. Zapravo, zapreke kao da su bile tu zato da ih se svlada. Bregove i provalije nije zamjećivao, nije ih uvažavao, a nije ih se ni bojao.

Nije zato čudno da je jedan život prošao kao žestoki potok kroz gusti krš zapreka, kao plamen preko vidljivih i nevidljivih nebeskih tijela ostavljajući trag, pokazujući put i hrleći cilju. U svom putu nije bio utopist, znao je pronaći i pronalazio je čvrsto uporište za kretanje, sigurnu osnovu stanja, ogradu i krov vlastitoga puta. Pomogla mu je u tome moć književnog oblikovanja, što mu je priroda podarila, ali i velika historijom utvrđena istina kako je sredina u kojoj je djelovao uvijek obilovala ljudima kulture i duha, koji vole, žele i spremni su slijediti humanistički put. Ono što je Petar Hektorović sredinom 16. stoljeća re-

kao za Split da je to grad koji uvijek ima velikih i slavnih ljudi, točnim se pokazalo i u vrijeme Živka Jeličića. Kao nekada za života Marka Marulića i u Živkovo doba okupio se u Splitu impozantan broj ljudi književnosti i znanosti, ljudi duha i vrline, humanizma. A Živko Jeličić ih je okupljao, djelo inicirao, put uočio, kulturni imperativ spasa hrvatske sudbine spoznao. U svemu tome čitav je bio uronjen u jedva shvatljiv plašt jednostavnosti koja se može objasniti jedino kao vrhunac onog dobro nam poznatog humanističkog elitizma duha, a koji je zapravo krajnje rafinirana simbioza totalne životne običnosti i vrhunske intelektualne razine.

Sve je to pomoglo da se ostvare želje i zamisli Živka Jeličića, ali su kao apsurdni kontrapunkt krvavog življenja, ljudi duha i njihove ideje bile cilj i izazov prijetnjama snaga mraka i primitivizma koje su i u Živkovo vrijeme napadale i podrivale sa svih strana i na svim razinama. Mračne sile nastojeći onemogućiti djelo splitskih humanista u teškim godinama i decenijima idejnog pritiska, smrtonosnog jednoumlja i pogubnog napada na humanizam i hrvatski atribut, bile su zlokobno primjerene plodnosti idealnih težnji ljudi koji su sanjali o slobodi, kulturi i humanizmu. U toj borbi za život hrvatskog humanizma izgarao je čovjek s kojim se danas rastajemo, izgarao je siguran da ima zbog čega živjeti. Imam dojam na ovom rastanku da će upravo šarena duga planova, nastojanja i rezultata na nebu ne samo našega pamćenja nego u prvom redu onih koji se budu nadahnjivali djelom splitskih kulturnih krugova u proteklim desetljećima, a u čemu je Živko Jeličić igrao tako veliku i tako djelotvornu ulogu, biti najboljim spomenikom čovjeku s kojim se opraštamo.

Na putu hrvatske sudbine ostvarenom u vertikali kulturne prošlosti, sadašnjosti i budućnosti Živko Jeličić je osobenost i fenomen koji se ukazuje i javlja veoma rijetko. Ovaj put, u gradu velike tradicije, javio se da zaore plugom na livadi vječno žive i plodne hrvatske kulturne oranice. Kao što se redovito događa, suvremenici to niti mogu niti neće ocijeniti. Pravi smisao i svu veličina orača koji nas napušta pokazat će budućnost koja uvijek nepogrešivo sudi. Učinit će to naši potomci po logici historijskog trajanja hrvatskoga humanističkog nastojanja kao glavnog argumenta u našoj borbi za opstanak, a u proljeću koje se nazire.

Dragi Živko,

Znam vrlo dobro kako bi reagirao na ovo što govorim.

Znam vrlo dobro što smatraš važnim i potrebnim.

I zato ovo što govorim nije izricanje zahvalnosti, nego samo podsjećanje onima koji se s Tobom opraštaju, i onima koji treba da nastave putovima kojima si se bez razmišljanja i bez oklijevanja kretao. Nećemo zahvaljivati, premda bi

se to moglo činiti i u ime grada Splita, u ime hrvatske književnosti, u ime hrvatske kulture i svih institucija u kojima si djelovao. Znam da bi se Ti istinski začudio kad bih počeo nizati takve zahvale na Tvoju adresu. Ti bi rekao, a to bi bila istina: zahvale mi ne trebaju, zahvaljivati ne treba na onome što je naša dužnost, na izvršenju dužnosti ne treba zahvaljivati. Zato to i nećemo činiti. Ti si, Živko, samo izvršio svoju dužnost.

Tužni zbore, opraštamo se od čovjeka koji je izvršio svoju dužnost.

Ipak, dragi Živko, zahvalit ću Ti na jednoj stvari, ali to je moja osobna zahvala, koju Ti ovdje izričem na rastanku. Hvala Ti na prijateljstvu, hvala Ti na totalnom, apsolutnom, potpunom i bezrezervnom prijateljstvu što si mi ga poklonio, na beskrajnom povjerenju. Prijateljstvo koje si mi darovao, a koje sam kao dar prihvatio, za mene je nešto najljepše što sam u svom sad već ne malom životnom iskustvu dobio i imao. Hvala Ti, Živko!

Uz pozdrav i oproštaj Tvojih kolega i prijatelja iz Razreda za književnost Hrvatske akademije, neka Ti je laka tvoja splitska, dalmatinska i Tvoja hrvatska zemlja.

Dubravko Jelčić

RIJEČ NA KOMEMORATIVNOJ SJEDNICI RAZREDA ZA KNJIŽEVNOST HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI U SPOMEN ŽIVKU JELIČIĆU

Gospođe i gospodo članovi Akademije, poštovana obitelji pokojnog akademika Živka Jeličića, cijenjeni uzvanici,

Tri i po godine prošle su od smrti akademika Živka Jeličića, i kad se mi sad evo sastajemo i govorimo o njemu na ovoj komemorativnoj sjednici Razreda za književnost Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, onda je to znak da je uspomena na nj još uvijek živa među nama, da ga se i danas sjećamo s uvjerenjem, da smo u njemu imali vrijednog pisca i zaslužnog člana.

Otkako je odmah poslije završetka drugoga svjetskog rata, 1945., objelodanio zbirku pjesama *Bijeli kum,* Jeličić je djelovao u hrvatskoj književnosti svestrano i vrlo intenzivno, najprije kao pjesnik i kritičar, ali nakon pripovijetke *Kap stida* (1957.) svom svojom stvaralačkom koncentracijom i energijom okrenuo se prozi. Romani *Mlaka koža* (1960.), *Staklenko* (1964.), *Ljetnih večeri* (1966.), *Šašava luna* (1973.) te knjige pripovijedaka *Posljednji bizantski car* (1985.) i *Gola Julija* (1987.) predstavljaju plodove te tridesetogodišnje nezaustavljive duhovne aktivnosti. U njima je, primjenjujući iskustva što ih je stekao kao kritičar i analitičar proznog izraza prvaka hrvatske proze sredinom XX. stoljeća, a iznio ih je u knjizi eseja *Lica i autori* (1953.), otkrio vlastite kreativne mogućnosti obilježene svim odlikama njegove uistinu osebujne stvaralačke individualnosti, kako u pogledu tematskom i motivskom, tako i u smislu narativne strukture. Ponesen vlastitim doživljajima svoje velike i neiscrpne teme, a to je Split u drugom svjetskom ratu i poslije njega, Jeličić je svoju prozu artikulirao negdje između realnosti i groteske, na samom rubu groteskne realnosti. Isto se može reći i za njegove filmske scenarije, skupljene u knjizi *Balada o djevcu* (1971.).

Monografija o Marinu Držiću, te nekoliko eseja, feljtona i polemika upotpunjuju Jeličićev književni opus predstavljajući ga kao pisca koji spremno reagira na žive probleme vremena.

Ali ima još jedna strana Jeličićeva književnog djelovanja, koju ne smijemo zanemariti, jer bismo time osiromašili njegovo djelo i ograničili ga samo na ono literarno u najužem smislu. Mislim na pokretačko, organizatorsko i uredničko djelovanje njegovo. Kad se nakon desetak poslijeratnih godina provedenih u Zagrebu odlučio zauvijek vratiti u rodni grad, bio je to događaj od neprocjenjive

važnosti ponajprije za oživljavanje književnog života Splita, ali posredno i cijele Hrvatske. Silnom energijom dinamizirao je svakodnevni kulturni život u gradu pod Marjanom, a refleks tih zbivanja osjećao se i u Zagrebu, ali ne samo u Zagrebu. Časopis "Mogućnosti", koji je odmah pokrenuo u splitskom Pododboru Matice hrvatske, okupio je ne samo sve potencijalne književne snage Splita i južne Hrvatske nego je privukao i mnoge značajne hrvatske pisce iz samoga Zagreba i drugih sredina. U splitskoj Matici hrvatskoj pokrenuo je odmah i plodnu nakladničku djelatnost, a kad je nakon dramatičnih događaja krajem 1971. Matica hrvatska de facto ukinuta, osnovao je najprije splitski Čakavski sabor, a potom i Splitski književni krug, prenijevši na njih sve svoje velike izdavačke projekte, od kojih je izdanje Sabranih djela Marka Marulića zacijelo najvažniji. Spašavajući svoje zamisli od opasnosti da postanu žrtve političke represije, vješto je – on bi zacijelo rekao: *bordižao* – između Scile i Haribde, tražeći zavjetrinu u kojoj bi svu svoju radnu energiju, iskustvo i znanje mogao ugraditi u te podhvate, uvjeren da sve prolazi, ali knjiga, ali hrvatska knjiga i hrvatska kultura te prolaznosti nadživljuju, da one i poslije svega ostaju, i s pravom možemo reći, da su sva ta brojna izdanja također plodovi Jeličićeva neumornog i samozatajnog rada, kojemu je žrtvovao i mnoge svoje spisateljske stvaralačke planove. Nije mu to bilo teško: zacijelo je osjećao, da i taj rad tvori cjelinu njegova životnog djela. On je bio u Splitu motor, koji je sve pokretao ne mirujući ni trenutak. Ako je Split danas drugo važno i doista respektabilno hrvatsko književno središte, onda ne smijemo zaboraviti da je on to postao zahvaljujući ponajprije i ponajviše Živku Jeličiću, da je dakle i to njegovo djelo.

Hrvatska književnost i hrvatska kultura ostat će mu stoga trajno zahvalna, a Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, i posebno Razred za književnost, čuvat će i nadalje živu uspomenu na nj.

1. prosinca 1998.

Tomislav Sabljak

ŽIVKO JELIČIĆ – MODEL NOVOG PRIPOVIJEDANJA

Djeluje gotovo nevjerojatno, ali najbolji prikaz Jeličićeva pripovjedačkog diskursa dao je Miroslav Krleža u jednom privatnom pismu, 8. travnja 1961.osvrćući se na "Mlaku kožu". Bilo je to prvo značajnije Jeličićevo prozno djelo, koje je već na samom startu pokazalo bogatstvo raznovrsnih govornih obrata, te spontanu snagu jezika. No, prije nego analiziram sadržaj tog Krležina pisma, reći ću nekoliko općepoznatih mjesta, naročito za sve one štovatelje i prijatelje Živka Jeličića, koji su imali sreću da slušaju njegove priče. Dekameronska tradicija u kojoj se izmjenjuje književni standard sa žargonom i onom svojstvenom mediteranskom suptilnom maliciozno šću, bilo je nadmoćno svojstvo Jeličićeve ličnosti.Tko se ne sjeća njegovih priča, pretežno paratakstički građenih s emfatičnim završetkom, povezanih u čvrste cjeline. Kad je pričao "istinite" događaje, teško ste mogli razlučiti u toj gotovo antičkoj retoričkoj tradiciji literaturu od stvarnosti. Njegove preinake realnosti bile su sastavni dio njegova života; slušali smo u Zagrebu, na terasi potkrovlja u Palmotićevoj ulici, što se dogodilo u Splitu i bili smo fascinirani uvjerljivošću literature i fantastičnošću okrutne realnosti. Činilo se da on ne prepričava događaje, nego stvara nove, koje su sličniji stvarnosti. Svaki put kad je pričao neku od svojih priča, djelovao je poput forenzičara koji istražuje zločin, taj strastveni zagrljaj sa žrtvom uvijek me podsjetio na jednog drugog velikog pripovjedačkog majstora Ranka Marinkovića. No, vratimo se Krleži s kojim smo započeli. Krleža spominje Jeličićev "mikroskopski rukopis". Naime, Jeličić je pisao rukom i tako sitnim slovima, da je kasnije kod prepisivanja rukopis morao čitati povećalom. Krleža je dobro uočio da ta "usitnjenost", ta "minijaturistička tehnika" utječe na rascjepkanost građe. Sve je dobro u Jeličića kad se bavi likovima, konfliktima, tu se njegova imaginacija dobro snalazi, tamo gdje pucaju grede te velebne građevine (roman "Mlaka koža" ima sedamstopedeset stranica) jest struktura, i uvijek se u njegovu modelu pripovijedanja postavlja pitanje, kako iz tisuću detalja vidljivih tek kroz povećalo pronaći vezu koja bi funkcionirala kao jedna muzička partitura. Krleža će napisati u tom pismu jednu okrutnu rečenicu, koju može napisati samo istinski prijatelj, a prijateljstvo Krleže i Jeličića je neupitno: Postoji kod pisanja, kaže Krleža, prokletstvo preobilja, upravo tako kao i prokletstvo neimaštine. Krleža literarnu strukturu uspoređuje s aranžerom vlastite robe, kod Jeličića ima preobilje dobre

robe. Ako se slažemo s Bahtinom, da roman parodira druge žanrove, razobličuje uvjetovanost njihovih formi i jezika, jedne žanrove istiskuje, a druge, osmišljavajući ih i ponovno akcentirajući, uvodi u svoju unutrašnju konstrukciju, onda smo bliže modelu Jeličićeva pripovijedanja: mala forma, ona koja je bila tako savršeno razvijena u 14. st. ima svoju estetiku – to je priča o nečuvenim i izvanrednim događajima, priča o nečuvenim i izvanrednim ličnostima. U "Mlakoj koži" to je luckasta, šizoidna Marija, koja bi se mogla usporediti s likovima iz ruske literature zvanim "jurodljiva" (slaboumna), rastresena, evangelička duša, koja voli svog mačka kao i svog svetog Antu ili Calandrino i Buffalmaco preuzeti iz Boccaccia. Igor Mandić je jednom prilikom, osvrćući se na "Šašavu lunu" ("Vjesnik", 2. 3. 1974.) otišao još mnogo dalje, rekavši, kako Jeličićeva raspričanost, blagoglagoljivost "iliti brbljavost" u krajnjoj konsekvenci njihove ukupnosti stvaraju "pravu strukturalnu napetost". Dakako, da Jeličićev pripovjedački diskurs nameće raspru o priči i romanu, odnosno stavlja na dnevni red pitanje strukture naracije o kojoj je pisao i Vlatko Pavletić u uvodu Jeličićevih "Izabranih djela"(Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. 150, Zagreb, 1980.). Ako bismo slikovito rekli, da roman ima glavu i trup, za priču možemo reći, kako to kaže Moravia, da je "meso bez kosti".

Roman od blizu osamsto stranica, kao što je to "Mlaka koža" po naravi stvari sastavljen je od masu pojava i lica, no što se događa, umjesto da se kreću po nagonu zapleta, koji su itetako vidljivi u "Zločinu i kazni", ovdje su oni svedeni na zaplete emocionalne napetosti što je svojstveno priči. Probijajući se prema smislu i svojoj ekspresiji na tako golemom prostoru od osamstotina stranica, pisac će, htio on to ili ne, koncentrirati se na sve moguće govorne raznolikosti. Svi retorički oblici orijentirani su na čitatelja, u slučaju Živka Jeličića, koji je većinu svojih djela ispripovijedao svojim slušateljima, ti retorički oblici upućeni su konkretnom slušatelju i sasvim je neizvjesno, iako zanimljivo znati kako se Jeličić kao usmeni pripovjedač odnosio prema svojim statusnim slušateljima, svojim prijateljima, eventualno prema svojem članu obitelji, kada je govorio neku od svojih priča. Ja isključujem neko aktivno razumijevanje i učešće, ako ste htjeli slušati priče koje je on pričao morali ste biti vrlo discipliniran slušatelj orijentiran prije svega na govornikovu riječ. No, htio bih ovdje iznijeti neka svoja vlastita iskustva. Kad god smo se sreli, nagovarao sam Jeličića da napiše kratku priču, potaknuo sam ga pričama o slavi američkih pisaca kratkih priča i jednog dana dobio sam poštom njegovu priču "Volak" i objavio je u legendarnom natječaju "Večernjeg lista" za kratku priču 26. kolovoza 1967. Priča je izvanredna, dobila je prvu nagradu, kolega Jelčić uvrstio ju je u svoju antologiju suvremene hrvatske novele. Poslije mi je često slao priče, koje sam objavljivao i koje su dobivale nagrade, a 1985. objavit će i knjigu priča pod naslo-

vom "Posljednji bizantski car", i "Golu Juliju". Nažalost, pričama nije pridavao nekakav poseban značaj. Moram reći, da mi je većinu tih priča ispripovijedao, ulazeći na jedan poseban način u dijaloški odnos sa mnom koji sam slušao ispijajući kap po kap crne kave na terasi ljetnih sparnih večeri u stanu njegove kćeri Stane.Ta terasa bila je za njega arena susreta sa samim sobom, jurnjava za vlastitim smislom. Ono što smo uvijek kod Jeličića voljeli to su odlike grotesknog svijeta, neki su ga nazivali himeričnim, a neki hermetičnim, u svakom slučaju uvijek smo propitivali izvore te srednjovjekovne parodijske igre pitajući se koliko njegova vlastita biografija utječe na priču: otac u "Procesu", koji se odjednom nađe pred Camusovim pitanjem pravednika ili intimistički dijelovi njegove biografije u "Staklenku". Već sama činjenica da pišemo govori o tome da se vlastito životno iskustvo na neki način unosi u vlastitu literaturu. S velikom sigurnošću može se reći da je on svoje usmene priče provjeravao sa slušateljima, provjeravao je prije svega njhovu autentičnost, a potom i spontanost.Volio se izrugivati, volio je crni humor, ali svaka njegova priča bila je na granici romantične groteske, oslanjajući se prije svega na Rabelaisa i na duh renesansne epohe. Ispričao je priču o vlastitom psu i kasnije napisao priču, za romane "Staklenko" i "Mlaka koža" Pavletiću je u razgovoru koji je objavljen priznao da su autobiografska, no on je bio svjestan činjenice da život ne proizvodi autobiografiju, kao što mnogi ljudi pate od pomanjkanja snova, tako mnogi žive u autobiografskom vakuumu. Pavletić se pozabavio pitanjem skupnog obiteljskog aktanta, sačinjenog od trojstva – otac, majka, dijete, koji se odvaja u posebnog aktera. Svi teoretičari koji su se bavili problemom autobiografskog slažu se da je autobiografski diskurs i kao svaki diskurs, utemeljen na fikciji. Zato svi koji su poznavali Jeličića znaju onu njegovu strastvenu želju za slušateljem, za auditorijem, no, malo nas je koji smo odmah mogli razlučiti istinu od fikcije, stvarno od izmišljenog. Autobiografska fikcija ne sastoji se u izmišljanju vlastitih događaja, događaja drugih, vlastite osobe ili drugih osoba, nego u njihovu pretvaranju u predmet pripovijedanja. Proces traženja sebe ne može se odvojiti od vještine prikazivanja sebe u priči. Jeličić kroz likove Tina Kolumbića ili šjor Giacoma, Vojvode,Tonija, Slavke daje "samo privid ovisnosti o stvarnim i provjerljivim događajima". Čak kad se radi o autobiografskom diskursu, ne može se zanemariti status fikcionalnosti u prozi: Jeličić je već kroz svoja usmena pripovijedanja nastojao da gotovo ispremiješa ono što je autorovo s onim što pripada pripovjedaču i glavnom liku. Mirna Velčić će u knjizi "Otisak priče" (1991., str. 40) dobro uočiti da pretvaranje života u priču valja tumačiti kao ulaženje tuđih priča i života drugih ljudi u priču o vlastitom životu, odnosno kao razobličenje nas samih u pripovijestima o drugim ljudima i njihovim životima tako da se tragovi autobiografskog otkrivaju u biografskom i obrnuto. Sklon sam da je upravo pos-

tavljanjem autobiografskog nasuprot fikciji i biografiji drugih, Jeličić vješto skrivao vlastitu povijest. Nikada od njega niste mogli čuti ništa što bi se odnosilo na njegov život ili život njegove obitelji, ali znao bi vam reći da je upravo obnovio kupaonicu ili ulovio pet kilograma prstaca i ugostio u svojoj kući Krležu nagnavši ga da jede dalmatinsku kuhinju. Pričao je trivijalnosti o sebi, a ono pravo čuvao je za literaturu kojoj je posvetio cijeli svoj nadahnuti častan život.

BIBLIOGRAFIJA IZDANJA DJELA ŽIVKA JELIČIĆA

1. *Bijeli kum.* Pjesme, Split, 1945.
2. *Marin Držić kao pjesnik dubrovačke sirotinje.* Esej. Novo pokoljenje, Zagreb, 1950.
3. *Koliba u inju.* Poema. Zora, Zagreb, 1950.
4. *Knjiga pjesama.* Novo pokoljenje, Zagreb, 1952.
5. *Lica i autori.* Eseji i kritike. Naprijed, Zagreb, 1953.
6. *Kap stida.* Proze. Mladost, Zagreb, 1957.
7. *Marin Držić Vidra.* Monografija. Nolit, Beograd, 1958.
8. *Mlaka koža.* Roman. Mladost, Zagreb, 1960.
9. *Marin Držić Vidra.* Monografija. Naprijed, Zagreb, 1961.
10. *Marin Držić.* Izbor i predgovor. Svjetlost, Sarajevo, 1961.
11. *Staklenko.* Roman. Zora, Zagreb, 1964.
12. *Ljetnih večeri.* Roman. Mladost, Zagreb, 1966.
13. *Usput.* Feljtoni i polemike. Znanje, Zagreb, 1967.
14. *Balada o djevcu.* Filmski scenariji. Matica hrvatska, Split, 1971.
15. *Šašava luna.* Roman. Mladost, Zagreb, 1973.
16. *Izabrana djela.* Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. 150. Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 1980.
17. *Gola Julija.* Pripovijetke. Alfa, Zagreb, 1981.
18. *Eseji.* Književni krug, Slobodna Dalmacija, Split, 1984.
19. *Posljednji bizantski car.* Pripovijetke. JAZU. Biblioteka Forum, Zagreb, 1985.
20. *Splitski triptih.* Balada o kostima, Ljetnih večeri, Šašava luna, Književni krug, Split, 1991.

Priredio Tomislav Sabljak

SPOMENICA PREMINULIM AKADEMICIMA
SVEZAK 94

ŽIVKO JELIČIĆ
1920. – 1995.

NAKLADNIK HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI

ZA NAKLADNIKA
ANDRIJA KAŠTELAN

TEHNIČKI UREDNIK
RANKO MUHEK

NAKLADA
400 PRIMJERAKA

TISAK
Z i B MLADOST

ISBN 953-154-461-1
ISSN 1330-0865

ISBN 953-154-461-1